

Armada generala Gallwitzja si je priborila s četami desnega krila pokrajino zahodno od Zeone ter Bodanj in Malo Kršno, potem višine pri Lučici in južno od Boževca do Misljenovca. Ripanj leži 25 km vzhodno od Obrenovca in 20 km južno od Beograda. Lučica pa je 5 km južno od Požarevca.

V Mačvi so se avstrijske čete 19. oktobra približale Šabcu. Pri Ripnju in pri Gročki so naši vrgli Srbe z neke močno utrjene višine. Nemške čete so si priborile prehod čez spodnjo Raljo, južno od Smederova in so šle od Požarevca naprej proti Petrovcu.

* * *

Dne 13. oktobra je Bolgarija napovedala Srbiji vojno in utemeljila ta korak s stalnim vznemirjenjem bolgarske meje po srbskih četah. Kralj je izdal oklic, v katerem pozivlja ljudstvo in armado, da naj oprostita brate, ki se bore pod srbskim jarmom in naj očistita domača tla, katera je omadeževal zavratni sosed.

Bolgari so pri vpadu v srbsko ozemlje zasedli višine vzhodno od reke Timoka. Boj je trajal ves dan, ko so Srbi hoteli zasedeti vrhova Kovička Glava in Rosoviti Kamac. Bolgarske čete so Srbe odbile in zasedle omenjena vrhova. Nadalje so Srbi pri Bjelogradčiku ponoči na 13. oktober poizkušali priti v več krajev ozemlja Trn, Bosiljev Grad in Kjustendil ter dobiti ondi strateško važne točke, ki branijo pot v Adrijo. Drugi dan so Bolgari Srbe odpodili iz omenjenih krajev, a se je ves dan boj nadaljeval. Bolgari so izgubili 18 mrtvih, 30 težko in 160 lahko ranjenih vojakov. Bjelogradčik leži v severozahodni Bolgariji, nasproti Knjaževcu. Kjustendil je pa prvo bolgarsko mesto ob cesti iz Palanke v Sofijo, blizu ondi je Bosiljev grad.

Srbi cenijo število Bolgarov, zbranih v zgornjem Timoku na 60 tisoč mož. Pred to močjo so se srbske sprednje straže naglo umaknile.

Bolgarske čete so prekoračile srbsko mejo tudi ob zgornjem teku reke Nišave. Vnel se je ondi hud artiljerijski boj.

Kralj povdarja v oklicu, da hočejo Bolgari istočasno s hrabrimi armadami obeh osrednjih cesarstev napasti Srbe. — Vlada v Nišu je pa izjavila, da morejo sovražniki le čez mrličje 300.000 Srbov prodreti skozi deželo.

V bolgarski armadi sta zavzela važni mesti prestolonaslednik princ Boris in poročnik princ Ciril, ki je prideljen štabu II. armade.

Avstrija, Nemčija in Bolgarija razpolagajo s četami, ki štejejo nad 800.000 mož. Skupaj z Bolgari so proti Srbom nastopili tudi Turki.

Bolgarske bojne sile so si priborile 15. oktobra med Negotinom in Strumico na mnogih mestih prehod čez obmejno gorovje in so vzele vzhodne in zahodne utrdbe Zajčarja.

pa jo le težko pogrešam. Moje moči pešajo, nasprotniki pa so dan dan hujši. Boštjan, Boštjan, zakaj te ni? Naša četa se manjša, skoro ostanem sama. Celo graščak Paradajzar, naša desna roka, se umika in je slabe volje. Vse moram vzdrževati sama po koncu, povsodi me kličejo, za vse moram biti odgovorna. In kaj mi vse katoličani napovedujejo! Marsikaj mi je prišlo danes na ušesa in skoro ne morem verjeti, da je res. Edino upanje mi žari iznad klanca, koder preneha vladati prekanjeni in predrzni Pegam. Ta zagrizeni papist tu gori torej gre. Upajmo, da bo njegov naslednik bolj strpen mož."

V tem premišljevanju je žena prišla vrh klanca. Nehote se je ozrla na župnišče in zdelo se ji je, da je zagledala za veternicami posmehljivi obraz svojega nasprotnika. Urno se je obrnila na pot, ki je vedla proti kopelimi.

Močno so zaropotale nepritrjene podnice v obsežnem, zaprtem, lesenem prostoru pred kopelimi.

"Ah, ali ste vi, mamica moja?" se oglasi zvonki glas kopališke mojsterce.

Ali je vse tako, dete moje, kakor je bilo naročeno?"

"Mamica, vse je, in ni vse."

"Kaj ni vse?"

"Mama, slabi časi!" odgovarja deklica zmedenno. "Zakaj se ne unesete in ne pustite katoličanov v miru?"

"Mi za-se, vi za-se. Kaj se hoče?"

(Dalje.)

Dne 16. oktobra so Bolgari pod Zajčarjem prekoračili reko Timok in so vzeli pod vodstvom generala Bojadjeva z naskokom vzhodno od Knjaževca 1198 m visoko goro Glogovico, vjeli 200 mož in zaplenili osem topov.

Timoška dolina z najvažnejšo železnico, ki gre iz Niša k Donavi, je v bolgarskih rokah. Srbi je ne morejo več uporabljati, vsled česar je promet med Rusijo in Francijo pretrgan. Pretrgana je pa tudi brzobajna zveza med Srbijo in Solunom. Samo s kurirji na konjih se vzdržuje zveza s srbskim vojnim vodstvom. Bolgarski četaši pa napadajo te kurirje, da poročila ne prihajajo v Solun.

Tudi v smeri proti Pirotu so prodirale bolgarske čete dalje.

Dne 18. oktobra so Bolgari iztrgali Srbom prvo utrjeno črto vzhodno od Pirota in so prodrli v pokrajino pri Vranju. Armada generala Bojadjeva je drla proti Zajčarju, Knjaževcu čez Inovo in proti kotlini pri Pirotu. Druge bolgarske čete so vzele Vranjo v zgornji dolini Morave in so prekoračile južno od tam črto Kriva Palanka—Štip.

Bolgari so 19. oktobra vzeli Srbom postojanko Sultantepe pod Krivo Palanko, prodirali proti Kumanovu, vjeli 2000 Srbov in zaplenili 12 topov. Dan poprej so bolgarske čete vkorakale v macedonski mesti Štip in Radovič.

Ruski car je izdal oklic, ki se razširja po bolgarskih strelnih jarkih. Oklic opominja Bolgare, naj ne pozabijo, da so Slovani, in naj se zato ne vojskujejo proti Slovanom.

Poveljnik zveznih brodovij (Angleške in Francoske) v vzhodnem Sredozemskem morju je 16. oktobra proglasil, da se je začela blokada bolgarskega pomorskega obrežja.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Na primorski bojni črti so naši zasedli dne 13. oktobra blizu Javorčka kos italijanskega jarka. Odbita sta bila dva italijanska napada na Mrzli Vrh, kjer so bili Italijani že došli po ljuti pripravi s topovi do naših ovir. Tudi drugod ob Soči se je razlegalo ta dan močno grmenje topov.

Dne 13. oktobra je bil živahen artiljerijski ogenj na naše postojanke na visokih planotah Lavarone in Folgarija in proti posameznim opirališčem bojne črte v Dolomitih. Naši topovi so prepodili neki alpski bataljon, ki je prodril proti neki sprednji postojanki južno od Rive.

Na Tirolskem je bil dne 15. oktobra na severnih robovih gore Altissima, južnovzhodno od Rive, odbit napad Italijanov. V Dolomitih je laška artiljerija živahno obstreljevala prostor Corte in Monte Piano.

Ob primorski bojni črti je 15. oktobra italijanska težka artiljerija obstreljevala posamezne odseke Dobrdoške planote. Bojev pehote ta dan ni bilo nobenih. Drugi dan zjutraj so pa Italijani s pehoto večkrat napadli severozahodni odsek Dobrdoške planote, a vsi napadi so se izjalovili ob naših zaprekah. Lahki so izgubili veliko vojakov in so se umaknili v svoje prejšnje postojanke. V popoldanskih urah obnovljeni napad je ustavil že ogenj naših topov. Zvečer in ponoči je potem laška pehota poizkušala delati nadaljne sunke s tremi ali štirimi pešpolki, a ni nič opravila.

Dalje proti severu v goriškem in tolminskem območju so se nahajale 16. oktobra naše postojanke podnevu v ognju artiljerije. Sovražnik je streljal na dele tolminskega območja plinaste bombe. Na Koroškem in na Tirolskem je bil ljut ogenj s topovi.

Dne 18. oktobra opoldne je napadel sovražnik naše postojanke na Krnu, ob tolminskem območju, pri Kanalu, pri Plaveh, na goriško območje in na planoto Doberdob. Bučali so ob vsej Soči jako močno italijanski topovi do večera in v posameznih krajih tudi še ponoči. Potem je začela napadati na mnogih mestih italijanska pehota. Na Krnu, ob Mrzlem Vrhu in pred postojankami tolminskega območja so bili Italijani premagani od naše pehote ter strelav iz strojnih pušk in topov, ki so bili namerjeni na sovražni krili. Italijani so zbežali z največjimi izgubami v svoje strelne jarke. Tu in tam so samo kričali "Avanti", ne da bi zapustili svoje postojanke. Ravno tako je bil odbit napad na goro Sabotin, ki stoji na desnem bregu Soče nasproti sv. Gori. Tudi tu je imela laška pehota velike izgube.

Tudi 19. oktobra je ves dan trajal močan topničarski boj ob soški bojni črti. Popoldne je bil ogenj na dobrdoško planoto še hujši. Italijanska pehota je napravila napade na ozemlje Krna, proti tolminskemu območju, proti gorama Sabotin in Sv. Mihael in vzhodno od Vermiljana, a je bila z velikimi izgubami odbita. Tako se blje sedaj tretja velika bitka ob Soči.

Na tirolski bojni črti so bili včeraj tudi večji boji. Naše čete so odbile po dva napada pri Tre Sassi in na planoti Folgarija. V Judikariji so se naši oddelki umaknili na glavno obrambno črto.

RUSKO BOJIŠČE.

Rusi so nadaljevali dne 18. oktobra svoje napade v močvirju in gozdovih ob spodnjem Stiru. Pri vsasi Boguslavki so zastoj štirikrat naskočili postojanko neke honvedske divizije. Zapodeni so bili v beg in so pustili v naših rokah 3 častnike, nad 500 mož in 2 strojni puški. Pri Kulikovcah je bila tudi v beg zapodena neka ruska divizija. Pri Čartorisku so prišli Rusi na nekaterih točkah na desni breg reke Stira in tam traja še boj. Tudi severno od Rafalovke so Rusi napadli z močnimi silami. Bili so odbiti in naši so vjeli 100 mož.

Boji v ozemlju pri Kolkah so se nadaljevali še 19. oktobra in niso izpremenili položaja. Ob Putilovki je zaplenila neka naša poizvedovalna skupina v ruskem oklopnem vlaku dve strojni puški, veliko japonskega ročnega orožja in streliva.

* * *

Južno od Rige so vzele nemške čete več ruskih postojank in so dospele do Dvine, vzhodno od Brokoviča. Vjele so enega častnika, 240 mož in zaplenile dve strojni puški. Pri Smolviju so Nemci sestrelili francosko letalo, kater je vodil neki ruski državni kapitan.

Zahodno od Iluksta so 13. oktobra Nemci vrgli Ruse z neke postojanke, jih 650 vjeli in zaplenili 3 strojne puške. Odbiti so bili nadalje ruski napadi zahodno od Dvinska. General Bothmer je zasedel zopet vas Hajvoronko, južno od Burkanova, katero so bili Rusi poprej Nemcem vzeli, in vrgel zopet Ruse nazaj čez reko Stripo.

Pri Mitavi nemške čete napredujejo in so vzele več sovražnih postojank. Kolodvor Garosen so Rusi Nemcem zopet vzeli. Rusi trdijo, da so vjeli pri Rafalovki 500, južno od nje 1000, pri Čartorisku 800 in pri Kulikovcah 1000 Nemcev.

Nemčija v bojih na zapadu.

V Champagni so Nemci 19. oktobra vjeli 4 častnike 864 mož, zaplenili tri strojne puške, 3 metalce min in veliko orodja. Sestreljeno je bilo neko angleško letalo in letalci so bili vjeti.

Napad na London.

Nemško zračno brodogojstvo je v noči na 14. oktober metalo bombe na vzhodne angleške grofije in na mesto London. Angleži razglašajo, da je bilo po tem napadu z bombami ubitih 15 vojakov in 13 ranjenih. Od civilistov je pa 27 mrtvih in 64 ranjenih. V londonskem okraju je bilo skupaj 32 mrtvih 95 ranjenih. Nemško brodogojstvo se je v megli nepoškodovano vrnilo, dasiravno so je Angleži močno obstreljevali.

POLITIČNI PREGLED.

Strah Italijanov.

Italijanski list "Secolo" je pisal: "Mogoče je, da bodeta osrednji velevlasti ukazovali od Vzhodnega do Egejskega morja, ko bodo uničeni Srbi. Potem bi bilo za Italijane bolje, da se vsi skupaj izselijo v Ameriko in si tam osnujejo novo domovino, bodi si kot snažilci čevljev v Buenos Aires ali pa, da začno obdelovati polja v Braziliji skupno z zamorci, kajti ko bo premagan Balkan, se bo nemška pohlepnost in maščevalnost z vso močjo vrgla na Italijo."

Srbija in Italija.

Zadnje dni septembra je bila Italija še pripravljena z večjo armado podpreti Srbijo, ako bi bila ta dala Italiji prosto roko v Albaniji. Srbski kronski svet je pa sklenil upreti se tej italijanski nakani. Srbski prestolonaslednik Aleksander je

vpričo ruskega poslanika kneza Trubeckojaja rekel italijanskemu poslaniku te-le besede: „Zaradi Vaše nesramnosti moramo mi poginiti. Naredili smo pa že sklepe. Ne bodete nas oropali. Vemo, da nam preti pogin in da ni veliko nade za zmago, a bojevati se hočemo kakor levi. Pri nas se je pričelo, vi pridete za nami na vrsto in nihče se vas ne bo s spoštovanjem spominjal.“

Grčija.

Angleški ministrski predsednik Grey je v svojem govoru opomnil Grčijo, da naj izpolni svojo dolžnost, katero ima zaradi sklenjene pogodbe s Srbijo. Grški kralj se pa vedno bolj umika in utegne v kratkem omenjeno pogodbo odpovedati. S tem korakom je kralj Konstantin napravil Nemčiji in Avstriji veliko uslugo. Četudi Venizelosova stranka še ni popolnoma na tleh in dela vladi še mnogo težav, je vendar mogoče, da bode kralj zlomil ves njen vpliv. Ministrski predsednik Zaimis je baje prepovedal prevoz vojakov čveterosporazuma po grški železnici. Bolgarskemu predsedniku Radoslavovu je Grčija naznanila, da ostane nevtralna.

Četverosporazum denarno podpira Grčijo in še vedno upa, da se bode Grčija odločila na njegovo stran.

Bolgarija.

Zanimivo je, da si dolgo nobena država ni upala Bolgariji napovedati vojno. Rusija deloma potrebuje vojake na zapadni svoji meji in jih ne more pošiljati čez Črno morje, deloma se pa nadeja, da bode opozicija v Bolgariji, dokler ni vojna napovedana, še vedno storila kak korak v korist Rusije osvoboditeljice. — Italija kaže proti Bolgariji nenavadno prijaznost, to pa radi tega, ker so ji Srbi trn v peti in bi jih rada izrinila iz Albanije, da bi mogla ondi svobodno zagospodovati. Zato Viviani sicer govori, da bo treba Srbiji pomagati, ne more se pa odločiti, da bi zato storil kak korak.

Črna Gora.

Mislilo se je, da bode kralj Nikita isti dan napravil napad iz Črne Gore na avstrijske čete, ko so Avstrijci zasedli Belgrad. Temu pa ni tako. Nikita je ukazal prav zdaj, da naj se v Črni Gori z avstrijskimi vjetniki milo ravna in se jim pusti pristo gibanje. Katoliške Miridite pa hoče napraviti si prijatelje in njihov vojvoda Prenk Bib Doda se nahaja na Cetinju. Znano je, da so Miriditi bili doslej vedno Avstriji prijazni. Miriditi so pri Karmi z vspehom napadli čete Essad paše. V Skadru so Črnogorci dovolili Miriditom, da so smeli otvoriti svoje katoliške redovne šole. — Črna Gora je dobila od Italije težko artiljerijo.

Rusija.

Na Balkanu je Rusija s svojo politiko pogorela. Sazonov ni mislil, da bode do tega prišlo. Vedno se je nadejal, da bode spomin na staro prijateljstvo med Bolgarijo in Rusijo kaj izdal. Sedaj je bitka diplomatov končana in Sazonov bode najbrže zapustil ministrstvo, ker je izgubil igro.

Amerika.

Zedinjene države hočejo postaviti na noge pol milijona vojakov. Ta armada bo stala na leto 164 milijonov dolarjev.

Amerika za čveterosporazum.

Vsak teden odpotuje 150 mehanikov iz Amerike na Angleško in v Rusijo, kjer pomagajo izdelovati v tovarnah strelivo.

Dve novi vojni napovedi. Dne 15. oktobra zvečer je Angleška napovedala vojno Bolgariji in drugo jutro je isto storila Francoska, češ da se Bolgarija bojuje na strani sovražnikov Francoske.

Podmorski čolni. Naši in nemški podmorski čolni so potopili v dveh tednih v Sredozemskem morju sedem parnikov. Nedavno je bil potopljen pri Kreti angleški transportni parnik „Transylvanija“. Angleži so umorili posadko nekega nemškega podmorskega čolna.

Z ozirom na slabe poštne zveze naročite takoj srečke «Slovenske Straže»! Zrebanje je že 26. oktobra. Ena srečka samo 1 K. — Naročite več srečk skupaj! Zadaji čas je za odpošiljanje doneskov!

NOVIČAR.

Brambni ščit v Kranju. Po zgledu drugih krajev je naročila tudi mestna občina v Kranju brambni ščit. Dne 7. novembra se bodo začeli zabijati žebji v brambni ščit s primerno slavnostjo. Vspored slavnosti in podrobnosti o ščitu objavimo prihodnjič. Zaenkrat le opozarjamo, da se bo porabil denar, ki se bo dobil za prodane in zabite žeblje, v prid vdov in sirot padlih vojakov. Mestna občina Kranj je sklenila v svoji zadnji seji, da zabije žebelj za 100 kron.

Preč. g. Matija Erzar, dekan v Postojni, je dobil kanonikat v Novem Mestu.

Preč. g. Frančišek Gornik, bivši dekan postojnski, je umrl v pokoju na Velikem Ubelskem dne 17. t. m.

Za oslepele vojake se nabrani darovi pošiljajo kranjskemu deželnemu odboru in ne drugam.

Cerkveni zvonovi. Državna uprava bo pobrala cerkvene zvonove in jih porabila za nove topove. Ostala bodeta pri župnih cerkvah baje le po dva zvonova, pri podružnicah pa le bo eden. Rešili se bodo pa stari zvonovi, ki imajo zgodovinsko ali umetniško vrednost.

Preparator Dobovšek ponesrečil. Na južnem bojišču je jako spretnega preparatorja kranjskega deželnega muzeja Franca Dobovška ubil konj na neki ježi v Bosni.

Letošnje vino se boče smelo s spodnjega Štajerskega izvažati do konca novembra tega leta.

Oddaja klavne živine naposodo iz vojaških zbirališč. Vsled prizadevanja c. kr. kmetijske družbe kranjske fe c. kr. intendantca 5. armadnega etapnega poveljništva dovolila, da se sme klavna živina iz vojaških živinskih zbirališč na Vrhnikih, v Grosupljem, na Jesenicah in v Škofji Loki dajati na posodo kmetovalcem v občinah, ki se nahajajo blizu teh zbirališč. Taka izposojena živina bo marsikomu dobro došla, ker se med njo nahajajo mólzne krave in vprežni voli. Kmetovalec ne bo imel dobička samo od vprežnega dela ali mleka, ampak bo tudi pridelal gnoj. Živina se bo izposojevala le iz neokuženih zbirališč. Kdor hoče imeti kako žival naposodo, naj se obrne naravnost do poveljnika dotičnega živinskega zbirališča. Vsakdo, ki dobi kako žival naposodo, se mora zavezati, da jo bo dobro oskrboval in krmil. Izposojeno žival je v tistem trenutku vrniti, ko jo vojaška oblast nazaj zahteva. Pri izposojenih živalih, ki so vsled slabe oskrbe in krmiljenja na teži izgubile, je plačati za vsak *kg* izgube 2 K in pri živalih, ki so se zredile, pa plača vojna uprava za vsak *kg* prirastka 2 K. Do 5 *kg* izgube ali prirastka pri eni živali se ne bo oziralo in se ne bo zahtevalo ne povračila in ne dalo doplačila. Za živinozdravniško pomoč v slučajih kake boleznii ima skrbeti izposojevalec sam.

Vojna je zdravnica. Nervoznost je bila zadnja desetletja splošna bolezen človeštva. Koliko so imeli posla z njo razni zdravniki in razne kopeli! Tudi časniki so precej zaslužili, ko so priporočali po inseratih čudovito hvaljena, a večinoma brezuspešna sredstva zoper nervoznost. Marsikdo je mislil, da se bode ta bolezen vsled evropske vojne še pomnožila in da bodo vojaki vsled večmesečnega bivanja v strelskih jarkih in strašnega bučanja topov postali vsi nervozni. Medicinci so že za pojave nervoznosti imeli pripravljen nov izraz, „vojna nevroza“. Prišli so pa do prepričanja, da se v vojski nervoznost ne množi, marveč le odpravlja. Stroga disciplina v vojni in red v vojaškem življenju blagodejno vplivata na živce. Pod močnimi vtisi se razrovani živci spravijo v red. Med iskakanjem granat in sikanjem šrapnelov nevrasteniki pozabijo na svojo bolezen. To velja tudi z. nevrastenične dame, ki dobivajo od sinov in mož poročila z bojišča. Lotuje se jih po sugestiji junaški pogum, znani krči jih popuščajo in nič več ne polegajo po posteljah. Mnogo mož je bilo poprej brez vsake energije in so vedno tožili o raznih slabostih. Od kod so v vojski, so jih vse težave popustile. Odkod to prihaja? Življenje ima bolj redno. V nočeh ne posedajo po zakajenih gostilnah, ampak pospe v svežem gorskem zraku, alkohola uživajo manj, in hrane tudi ne preveč. Telo ni omejkuzeno od dolge leže na mehki postelji in še kake druge stvari ni, kar telo slabi. Živci postajajo utrjeni, neupogljivi in veselje nad seboj dela junake še čvrstejše. V tem oziru je vojna pravo zdravilišče za bolno človeštvo. Seveda vojna seka rane, katerih ne bodo zacelila desetletja. Kako bo po vojni z vero in moralo, o tem bomo mogli obširneje pisati še-le potem, ko se vrnejo vojaki domov.

NOVEJŠE VESTI.

Dunaj, 21. oktobra. Zahodno od Čartori — Iska je bil včeraj ljut boj. Močni ruski napadi so bili odbiti. Včeraj so naši vjeli na Stiru 1300 Rusov. — Na vsi italijanski fronti so veliki boji. Na Tirolskem so bili vsi italijanski napadi odbiti. Tudi na fronti ob Soči so se izjalovili pozikusi sovražnika, da bi se približal našim postojankam. — Naše čete so zasedle Šabac, Mačva je očiščena sovražnika. Armadi Kövesza in Gallwiza gresta vedno bolj globoko v srbsko ozemlje. — Bolgari so prišli med Zaječarjem in Knjaževcem v dolino Timok in so se približali Pirotu, priborili so si vhod v dolino Kumanova in Vardarja.

Nova kmetijska postava.

[Izšel je cesarski ukaz z dne 9. avg. 1915, drž. zak. št. 234, o prodaji kmetijskih posestev]. Postava namerava ohraniti kmetije kmetom. Zato zabranjuje prvič razprodajo kmetij. Drugič hoče izločiti prekupce. Prekupci so dozdej zemljo kupovali in jo z dobičkom prodajali.

Oboje hoče postava doseči s tem, da zahteva za nakup in prodajo zemlje dovoljenja. To dovoljenje ima dajati posebna komisija. Samo za ožje sorodnike ni treba dovoljenja in pa, če kdo proda zemljišče v javne namene občini, državi ali za splošno koristna podjetja.

Dovoljuje pa postava razprodajo veleposestev. Veže torej najmanjšo zemljiško posest do tiste meje, kjer začne veleposestvo. Začne pa veleposestvo v smislu postave takrat, ko je zmožno preživeti več kot šest družin s sedmimi člani.

Namen postave torej ni napačen, ker hoče napraviti stalen kmečki stan in ima tudi določbe, da zamorejo kmetije pijancev in nezmožnih preiti v roke zmožnim kmetovalcem.

Temno točko utegne tvoriti le komisija, ki dovoljuje nakup in prodajo.

V tej komisiji sta dva državna uradnika, župan in en zastopnik kmetijskega društva. Če je pa več kmetijskih korporacij v tistem kraju, ima predsednik, okrajni sodnik, pravico imenovanja četrtega člana. — V obmejnih krajih utegne priti do izrabljanja in spopadov. — Povsod zadevajo najboljše postave na težave, ker država ni urejana po narodnostih, kakor zahteva sedanji čas.

Trgovsko sušenje sadja.

„Možje! Sadjarstvo vam bo le potem prineslo blagoslov, če ne bote kuhali žganja.“ Besede sadjarskega inštruktorja M. Humeke pri nekem njegovem predavanju.

Od vseh strani se zadnji dve leti povdarja: gospodarji sušite sadje! Najnovjši oklic v ta namen je izdala c. kr. kmetijska družba za Kranjsko. Naj spravimo to zadevo v razgovor tudi v „Gorenjcu“, ker je res velevažna, da bomo mogli reči: šli smo korak naprej!

1. Zakaj naj sušimo sadje? Sadje je važno živilo, in bi ne bilo prav, ko bi sadje pili in ga ne jedli. Pred 40. leti so ljudje kuhali sveže češplje v soku, suhe češplje v kaši, suhe hruške v fižolu, vodo iz krhljev in češpelj so imele žanjice na polju in kosci v senožetih, otroci so imeli suho sadje za malico. Morda ni bilo povsod po Kranjskem tako — morda tam manj, kjer redno ne zmanjkuje domačega kruha, pa vendar tudi po Gorenjskem je bilo suho sadje v večji časti, kakor je sedaj. To pričajo še mnoge sušilnice iz starih časov. „Koliko hlebov kruha bi prihranili, ako bi bolj sušili sadje“, je rekel

Opozarjamo na „Brambni ščit“ v Kranju!

nekje g. Humek, in res je tako. Ravno sedaj v vojnem času, ko so kosci kruha postali majhni, ko vže ena tretjina kranjske dežele nima kruha, in se bo ta tretjina, ako se ne zgodilo kaj posebnega, v kratkem času izpremenila v polovico vsega stanovništva — je nujno potrebno gledati na to, kje se bo mesto kruha dobil grizljaj drugega živeža.

Vsa živila so postala neznosno draga, nekaterih celo za denar ni dobiti. Ali bi ne bilo greh, ako bi zametali hrano na drevju, katero je Bog to leto po nekaterih gorenjskih krajih bogato blagoslovil?

Na Kranjskem porabimo na leto okoli 700 vagonov sladkorja, ki je vreden, če ga računimo 1 kg po 1 K, 7 milijonov kron. In ves ta denar danes gre iz dežele! (Ravno toliko za žganje!) Povdarja se pogosto, da je sladkor za prehrano potreben. Gotovo je, da se ga veliko porabi, če je ravno tako potreben, tega ne vemo. Pa če je res tako potreben, ali ni nespametno, da ne izrabimo sladkorja, ki ga pridelamo doma? V vsakih 100 kg sadja je 7 ali 8 kg sladkorja. Odtegne se našemu računu, koliko sladkorja nam da mati narava po naših vrtilih, a brez dvoma ga mora biti na milijone kg — in ves ta sladkor za ljudsko prehrano le malo ali nič ne zaleže. Bila bi pač umestna misel, da bi poklicane oblasti pretehtovale vprašanje, ali bi se ne dalo iz sadja pridobivati sladkor. Dokler pa tega ne znamo, je najjednostavnejši način, da sladkor v sadju za ljudsko prehrano izrabimo, če sadje sušimo.

Letos silno manjka maščobe. Ljudje jedo tu in tam nezabeljeno. Kako prav bi zopet prišlo v lonec perišče suhega sadja, pomešanega med kašo ali fižol, da bi jed imela vsaj nekaj več okusa!

(Dalje prih.)

Pismo od besarabske meje.

(Napisal vojni kurat J. Hafner.) (Konec.)

Prenesli so nas proti severu, kjer je sovražnik silno pritiskal. Komaj je končal višji poveljnik lep govor, kako se dobro postavljamo in, da nam vsled zadnjih naporov hoče dati oddih, ko pride novo povelje. Treba je bilo hitro daleč gori zamašiti nastalo vrzel. Dva polka konjenice plavata mimo nas z jahajočim topništvom, za njimi jo urežemo mi. Ni bila šala. Ljudje utrujeni in lačni, vreme slabo, pot dolga, sila nujna. Mi, ki se bolj zadaj držimo, kadar se gre zares, ostanemo v mestu T., kjer najdemo hitro imenitno stanovanje. Toda, nekaj ni moralo biti čisto prav, kajti Judje, ki imajo strašno natančne nosove, so nekaj zavohali; prihajali so najprej posamič, potem pa v vedno gostejših gruclah iz strani bojev v mesto in nas nemirno izpraševali, kaj bo. Resno so se bali in zatrjevali so, da bi bilo bolje umreti, kakor še enkrat priti pod Rusa. Drugi dan zjutraj se je mesto navidez pomirilo; vendar so nas Rusi pozdravljali s topovi. Ta čas se je odigrala dogodbica, katere ne smem zamolčati. Vsled zanikrne nepazljivosti je eden naših pionirjev, ko je snažil puško, smrtonovarno ranil v trebuh svojega tovariša. Pokličejo me k umirajočemu, ki leži sredi celega oddelka. V imenu nepredvidneža prosim umirajočega, naj mu kot kristjan odpusti, kakor je Kristus Gospod odpustil svojim morilcem, drugemu pa sem velel, naj prosí odpuščanja, da bo zadobil pokoj svoji duši. Segla sta si v roke; umirajoči junak je velikodušno odpustil, krivec pa se je spustil na kolena, dvignil prošče roke — ihteč, stokajoč prosil odpuščanja. Drugi pa so gledali in marsikomu se se je porosilo oko. Skupaj smo molili liianije za umirajočce, nato pa sem podelil junaku sv. zakramente.

Proti večeru se je močno streljanje vedno bolj bližalo mestu. Morali smo iti na pot, za Judi, kajti od treh strani smo videli naše roje v redo-

vitem prodiranju nazaj. Ubogi ljudje, ki jih je spomin na gospodstvo Rusov gnal po cesti pred nami! Otroci s kravami in ovcami, Judinje s kopico malih otrok, ki so prodajali platno, Judje, sloki in raztrgani, priganjajoči kljuseta, da odpeljejo pravočasno visoko naložene vozove, polne blazin, košev, žensk in otrok, slabo opravljeni študentje, vse to se je trlo in drvilo po blatni cesti mimo pogorišča judovske sredine mesteca po cesti naprej. Mirno, hladni in mrki, smo jahali v skrajnem času iz kraja na cesto, potem pa s ceste v polje, v temno noč. Za nami pa so v polkrogu švigale žarke rakete proti oblačnemu nebu. Ustavili smo se v pozni uri v razdejani vasi, kjer so nam pred kratkim ležali Rusi nasproti; bila je pošteno porušena od naših topov. Tretji dan dopoldne šele je iznova pritisnil premočni nasprotnik na nas. Izpočetka je šlo dobro; prišlo je celo naznanilo od zgoraj, da bomo zopet napredovali za ponekod se umikajočim sovražnikom. Tudi je kuhar začel pripravljati kosilo. Kar se pretrga, zveza baterije, ki je streljala poleg nas, z nje opazovalcem, takoj nato zvemo, da so Rusi dešno od nas vjeli stotnijo hrabrih honvedov (tisti Rusi so imeli zelo dolge muštace in močan glas) ter prodrli v našo črto. Slišal sem sicer vse to, pa nisem dosti porajtal. Po stari navadi se ravno tedaj najbolj obiram, kadar se najbolj mudim; celo kosila in večerje dosledno zamujam, kar vsi moji dosedanji poglavarji lahko s prisego potrdijo. Pridobil sem si to nespametno lastnost pravzaprav iz dobrega namena in pri vojaki kot enoletni prostovoljec. Kadar so nas hoteli prestrašiti in razburiti z alarmom, sem se jaz vadil v ravnodušnosti in priučnosti duha s tem, da sem se najprej obrnil z desne strani, na kateri ponavadi spim, na levo in ležal dalje par minut. Vendar ne brez posla. Med tem, ko so tovariši nervozno skakali in vpili, iskajoč ter nase obešajoč vsak svoj „coknpok“, sem jaz prvo minuto drgnil oči, v drugi pa sem basal fajfo, ki je studenec miru in priučnosti duha; seveda to poslednje šele kadar se zakurim. To pot pa moja navada ni bila ugodna, kajti naenkrai sem bil sam, okoli mene so frčale kroglice (ki so pa dandanes, kakor menda že veste, podolgaste in koničaste). Komaj sem še došel svoje, tako hitro smo vsi pazaj „forükali“. No, vsaka stvar ima svojo dobro plat. To forikanje je razodelo, da imajo tudi stari vojščaki še dobre in mlade noge. Kakor jeleni smo šli ter stvarno in jasno dokazali, da umevamo položaj ter se ne damo zapeljati po navideznih okoliščinah in znamo premagati utrujenost, kajti spotoma smo videli jako lepa počivališča. Pot pa nas je pripeljala v vas, iz katere smo pred tremi tedni izšli in nastopili zmagoslavni pohod. Pa niso bili nič kaj veseli vaščani naših obrazov, ker so se tresli pred njimi, ki imajo priti za nami. Hoteli so bežati in niso se dali potolažiti; preveč so jim ostala v spominu nasilja sovražnika, ki je pred nami tu bival par mesecev. Blagoslovil sem reveže, potem pa sem hotel poiskati svoje. Zopet zadrega. Ravno, ko zagledam most, o katerem sem že pisal, in hitim proti njemu, da bi prišel na varno, se srednje okno podere. Rus, ki je do tedaj s šrapneli škropil na naše, ki so drli čez most, je takoj ustavil ogenj, ker ga ni bilo več treba. Lepa reč! Preč nami parasli, tristo korakov široki, deroči Dnjester, za nami od vseh strani bližajoči se močni nasprotnik, mi pa čepimo pred razdrtim mostom, skriti za stopnjo, ki jo tvori breg, in čakamo smrti ali vjetništva. In to tam, kjer smo tako slavno vrgli pred dvema mesecema Rusa čez vodo nazaj! Nervozno se je prestopal major, ki je veleva nad vsem, „kar je tostran vode našega“, kadil je kakor stroj in dajal povelja. Dva častnika sta se med tem slekla, tekla na sredo mosta in skočila v valove. Komaj sta zlezla nekaj sto korakov zdolej zopet na suho. Nazadnje se je pa le vse srečno končalo. Oddelki naših so na bregu

ustavili sovražnika, pionirji so položili čez odprtino v mostu dva trama in napeli oporno vrv, tako da smo do noči posamič vsi dospeli na drugo stran. Mnogo pa jih je prišlo šele drugi, tretji in četrti dan; skrili so se v gozdu in po velikih ovinkih so zopet prišli nazaj „domov“, nekateri so celo vjetnike pripeljali s seboj. Enemu se je prigodilo to tako. Samcat je naletel na tri Ruse. Ti so takoj brez uvoda in ovinkov zahtevali od njega, naj jih vjame. Seveda ni mogel drugega storiti, kakor ukloniti se premoči in sili ter jih vzeti seboj kot vjetnike. Samo to je bilo težko, kako uiti prihajajočim kozakom na varno avstrijsko plat. Časa ni bilo mnogo za premišljevanje, zato jo naš junak v teku pcedi za nami, njegovi trije vjetniki pa za njim. Bili so boljši tekači, prišli so preje na varno kot on. Drugi dan sem se pogovarjal z njimi in slišal marsikaj zanimivega. Eden je bil katoliški Armenec s Kavkaza, eden Poljak iz krakovske (ruske) okolice, tretji pa Rus iz jekaterinoslavske gubernije, ki ima že od zime brata na varnem v vjetniškem taboru.

Počivali smo par dni v najlepšem miru, ker Rus ni upal čez vodo. Potem pa smo šli ob vodi dalje proti krajem, kjer „solnce gor' gre“, drugi pa so spet popravili, kar se je podrla. Tako je potekel september v našem kotu, medtem ko so naši na severu Rusa tako pretepli, da še „za peklat' ne bo več dober“, in ga tako daleč potisnili v močvirja, da najmanj dvajset let ne bo zlezal ven. Vzlic temu pa lahko verjamete, da naši tukaj niso nič manjši tiči in kampilni, kakor oni, ki so vse trdnjave na Poljskem prevrnili in tako daleč naprej forükali. Pač ne odgovarja vselej uspeh žrtvam in zmožnosti vojaštva. Toda, kadar pride na nas vrsta, še s prstom na karti ne boste mogli tako hitro za nami, kakor mi za Rusom. Za zdaj pa zdravstvijte in molite za nas!

Pozor, članice Marijinih družb!

Izšel je v naši tiskarni Bleiweisov družbeni molitvenik: „Hči Brezmadežne“, ki obsega okrog 450 strani. Oblika je ista kakor pri „Tolažba dušam v vičah“. V prvem delu je ponatisnjen stanovski pouk, katerega so v prvi izdaji Slovenke z velikim navdušenjem sprejele. V drugem, novem delu je bogat marijanski molitvenik, ki nudi poleg drugih posebno veliko obhajilnih molitev in vse za družbe potrebne molitve. Pesmi je nad 30. Velja pa molitvenik rdečobrezan 2-50 K. Naroča se lahko takoj pri „Tiskovnem društvu“ v Kranju.

Umetni zobje!

Ne da bi se izruvale zobne korenine, se ustavljajo ameriškanski umetni zobje posamezno ali celo zobovje, kakor se tudi plombirajo zobje

vsak dan od 8. ure dopoldne do 6. ure zvečer v konc. zobotehničnem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana.

Stritarjeva ulica št. 7.

Posestvo

zveliko, lepo hišo

se prodaja s proste roke na Fidru pri Kranju. Kdor želi kupiti naj se oglasi istotam.

Kupujte razno manufakturno in galanterijsko blago vedno le pri

„Prvi gorenjski razpošiljalni“ Ivan Savnik, Kranj

ki prodaja dobro in trpežno blago po najnižjih cenah.